

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд
за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Област на висше образование: *1. Педагогически науки*

Професионално направление: *1.3. Педагогика на обучението по ...*

Докторска програма: *Методика на обучението по техника и технологии*

Тема на дисертационния труд: **„Модел за формиране на начални житейски умения в обучението по конструиране и технологии в детската градина (подготвителна група)“**

Научен ръководител: доц. д-р Диана Митова, Югозападен университет „Неофит Рилски“

Докторант: Сладуна Асенова Георгиева

Рецензент: доц. д-р Николай Иванов Цанев

Кратки биографични данни за кандидата

Сладуна Георгиева е докторант към катедра „Технологично обучение и професионално образование“ в Техническият факултет на Югозападен университет „Неофит Рилски“ от 08.01.2018 г. През 2016 г. завършва висше образование в ЮЗУ „Неофит Рилски“, град Благоевград, специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“. От същата година работи като учител в детска градина „Щастливо детство“, Благоевград на постоянен трудов договор. През 2017 г. завършва магистърска степен “Педагогическо взаимодействие с деца с проблемно поведение”. Същата година кандидатства в катедра „Технологично обучение и педагогическо образование“ в конкурс за докторант. Участва активно в живота на катедрата. Като докторант участва в програма „Еразъм“ за периода 01.10.2018 – 10.01.2019 г. в университета „Гоце Делчев“ град Щип, Република Северна Македония. В този период завършва задължителния онлайн курс по английски език. Използва английски, немски и руски език на ниво B2.

За периода на обучението Сладуна Георгиева е направила 7 публикации и има общо седем участия в конференции, семинари и други научни изяви.

Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Дисертационният труд е много актуален, тъй като допринася за развитието и усъвършенстването на умения за решаване на проблеми, критично мислене и вземане на решения. Направена е апробация на получени резултати. Те биха били ценни и би могло да бъдат ефективно използвани и пренасяни в други образователни направления.

Разработената проблематика в дисертационния труд има научен практико-приложен характер и съществено методическо значение. Изследвани са реални методически проблеми, отнасящи се до формиране на начални житейски умения в предучилищна възраст, чрез обучението по Конструирание и технологии.

Познаване на проблема

Сладуна Георгиева има много добри познания и практически опит в областта на разработвания педагогически проблем. Извършеният анализ на цитираните литературни източници, свързани с дисертационната тема, представянето и интерпретирането на изследваната област, проведената апробация, публикациите и практическият ѝ опит показват познаване на разглежданата тематика и осъзнаване на нейната актуалност и перспективност, което оценявам високо.

Методика на изследването

Докторантката предлага структурирана процедурно-методическа характеристика на изследването, която дава възможност да се разкрият специфичните страни от изследваната област. Предвидени са общо три етапа на дисертационното изследване - констатиращ, формиращ и контролен. Представените графики онагледяват отделните стъпки и показват логиката на педагогическия експеримент, отнесена към основната идея на изследването. Процедурно-методическата характеристика ориентира читателите за хода и

целите на изследователската работа.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Темата на дисертацията е актуална и значима, тъй като е посветена на формиране на начални житейски умения в предучилищна възраст в предучилищното образование.

Рецензираният труд отговаря на изискванията за дисертация, за която се присъжда образователната и научна степен „доктор“. Той е представен в общ обем от 224 страници основен текст, от които 172 текст (изложение), визуализиран с 27 таблици, 23 графики, 11 фигури и 2 схеми. Към него има списък на използваните 106 източника, както и четири приложения.

В увода се представят мотивите за избор на темата, свързани с развитието на основните житейски умения на децата от предучилищна възраст.

Първата глава, озаглавена “Проблемът за житейските умения в предучилищна възраст (теоретика-експериментални параметри на изследването)“, съдържа обзор на теоретичните изследвания по въпроса. Определени са целта и основните задачи, които са поставени за изпълнение. Специално внимание Сладуна Георгиева отделя на изясняване на съдържанието на базови понятия като: житейски умения, ключови компетентности, социализация на децата и други. Направен е същностен преглед и анализ на водещите педагогически теории в образованието. Представеният теоретичен преглед свидетелства за добри умения при анализа и интерпретирането на литературни източници, както и за отлична осведоменост по разглеждания проблем.

Представеният Теоретичен модел за формиране на начални житейски умения ориентира и насочва във водещите сфери на влияние и проникване на факторите и процесите, влияещи за осъществяване на основната цел на изследването.

Специално място е отделено и на компетентностнобазирания подход и образователната политика на Европа за формиране на житейски умения, както и на националните приоритети и политики.

Втората глава, озаглавена „Обучението по конструиране и технологии за формиране на начални житейски умения в предучилищна възраст“, подробно представя основните съдържателни характеристики и образователни аспекти на

работата в предучилищна възраст. Направен е подробен преглед и анализ на учебната документация в образователно направление „Конструиране и технологии“ и връзката с формирането на начални житейски умения, чрез представяне на теми и съдържателни ядра.

Третата глава е озаглавена „Експерименталното изследване за верификация на модела за формиране на начални житейски умения чрез обучението по конструиране и технологии в детската градина (подготвителна група)“. Тя е посветена на представяне на резултатите от експерименталната част от изследването. Тук, в съответствие с Теоретичния модел за формиране на начални житейски умения, са описани и резултатите от всички етапи - подготвителен, констатиращ и формиращ. Те са онагледени с таблици и диаграми и дават количествена и качествена оценка, според получените резултати от проведените анкети с учители и родители.

Следват описани по-важните изводи, препоръки и приноси от проведеното изследване.

Заключението и изводите (приносите) обобщават цялата картина на резултатите от извършената изследователска работа. Източниците на изследване са принципно адекватни на темата на дисертационното изследване и на поставените цели. Текстът се отличава с четивен език и стил. Направен е сполучлив опит да се представят идеи и предложения за бъдеща работа на педагозите в тази тематична област.

Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателска дейност на кандидата

В общ план се открояват няколко важни приносни моменти.

Разгледана е методиката на изследването, както и използвания диагностичен инструментариум. Свързването на основните фактори в концепцията на докторантката в система (модел), дава ясна представа за фокуса на изследването. Критериите и показателите, с които се осъществява същинската операционализация на житейските умения, са добре разработени. В задоволителна степен е представена процедурно-методическата характеристика. Предвидените математико-статистически методи и организация, както и другите параметри на дисертационното изследване

съответстват на основния замисъл. Разгледана е и методиката на изследването, както и използвания диагностичен инструментариум. Свързването на основните фактори в концепцията на докторантката в система (модел), дава ясна представа за фокуса на изследването. Много добро впечатление прави използването на t-критерия на Стюдънт за сравняване на средни аритметични величини при проверка на хипотези, както и специализирания статистически софтуер SPSS.

Приносните моменти могат принципно да се представят така:

- Като един от основните приноси може да се посочи Моделът за формиране на начални житейски умения в предучилищна възраст. Върху тази основна концепция е построено и цялото изследване

- Проведено е експериментално обучение на основата на Модела за формиране на начални житейски умения чрез система от педагогически ситуации в рамките на образователното направление „Конструиране и технологии“

- Разработени са серии от педагогически ситуации във формата на план-конспекти за реализиране на идеите, заложи в концепцията за емпирична проверка на педагогическия ефект от експериментална работа. Използвани са приоритетно методи за активно учене и образователни стратегии. Осигурен е и много дидактически материал

- Важно място в проведеното емпирично изследване имат трите авторски методики за формиране на начални житейски умения (умения за общуване и работа в екип, умения за решаване на проблеми и критично мислене и умения за полагане на грижи и здравословен начин на живот)

- Получените резултати от практическото обучение и данните, подложени на анализ с математико-статистически методи, дават основание да се смята експериментът за успешен, а приетата работна хипотеза - потвърдена. На тази основа са направени изводите и препоръките за педагогическата теория и практика.

Нямам никакви съмнения, че дисертацията е лично дело на докторантката, което е видно и от направената антиплагиатска проверка - част от процедурата по защитата.

Критични бележки и препоръки

За справедливото преценяване на достойнствата на дисертацията е правилно да се направят и някои отделни бележки и препоръки:

- Прави впечатление, че темата доста широкообхватна. Житейските умения са много сложен комплекс от умения, които се развиват през целия живот. Би било по-подходящо да се предвиди като крайна формулировка по-конкретен вариант, защото в периода на предучилищна възраст само се стартира този процес

- В скалата за оценка на уменията на децата при отчитане на резултатите при прилагането на разработените три методики за формиране на начални житейски умения, странно е определено трите равнища да се точкуват с 1, 3 и 5 точки. Първо, нормално е оценъчната скала да се представи с естествения ред на числата – 0, 1, 2, 3 и т.н. Второ, използваната скала на практика е монополярна. Биполярната скала е от типа: -3 -2 -1 0 +1 +2 +3, когато са възможни както категорично положителни, така и категорично отрицателни отговори. Всъщност тя е по-подходящата за конкретния случай, според основния замисъл на изследването и системата от критерии и показатели и според заявеното от докторантката

- В Таблица №7 на стр. 103 в графата “Критерии” са посочени “Чек-листове за оценяване на умения ...”, което не е подходящо. Критериите са просто “Умения за хранене, хигиена и т.н.” Чек-листът не може да е критерий сам по себе си, той играе ролята на помощно средство, инструмент в помощ на оценяването.

Заключение

В работата се съдържат научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Сладуна Георгиева притежава сериозни теоретични знания и професионална подготовка, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване и получените резултати с принос за педагогическата теория и практика и предлагам на уважаемото научно жури да гласува за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ от Сладуна Асенова

Георгиева в област на висше образование 1. Педагогически науки,
Професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по..., Докторска
програма „Методика на обучението по техника и технологии“.

11.01. 2022 г.

Рецензент:

(доц. д-р Николай Цанев)